

Terres de l'Ebre

PROJECTE DE RECUPERACIÓ DE PEIXOS MIGRADORS MigratoEbre obté noves garanties per a la reintroducció del peix, extingit del riu fa mig segle

Un estudi conclou que l'Ebre és apte perquè l'esturió pugui reproduir-s'hi entre Flix i Xerta

TERRES DE L'EBRE *Oscar Meseguer*

L'esturió europeu, una espècie que pot fer entre 1,3 i 6 metres de llarg i pot viure més de 100 anys, juntament amb la saboga, la llamprea i l'anguila, són les espècies de peixos migradors (migren d'aigües salades a dolces) que històricament havien estat considerades emblemàtiques del riu Ebre, però que ara es troben extingides, cas de l'esturió; oficiosament desaparegudes, com la llamprea, o amb una presència debilitada i en una situació vulnerable. Des del 2014, el projecte Life MigratoEbre, que impulsa amb fons europeus l'Institut per al Desenvolupament de les Comarques de l'Ebre (Idece), treballa per recuperar la població d'aquestes espècies, objectiu que, en el cas de l'esturió europeu, passa indefectivament per reintroduir-lo al tram final del riu. Però abans de fer-ho, són necessaris diversos requisits. En primer lloc, calia minimitzar els obstacles obvis i identificats, com ara els assuts, amb mesures com ara rampes o elevadors que el projecte només té pendent d'executar. L'assut de Xerta, construït al segle xv, es considera un punt d'inflexió en la davallada de l'esturió, ja que va limitar les zones de fressa (pugen pel riu per reproduir-se) a l'àmbit entre Xerta i la desembocadura. La depredació d'espècies locals o

Una de les àrees amb millors condicions per a la reproducció de l'esturió, a prop del pont de Garcia. Una reproducció de l'esturió.

DESTACAT

L'exposició 'Per un riu ple de vida' arriba a Tortosa

■ L'exposició *MigratoEbre. Per un riu ple de vida* arriba aquest divendres a Tortosa, on es podrà visitar fins al 27 de novembre al Museu de Tortosa. L'exposició, que es va estrenar a Amposta, ha estat produïda pel Museu de les Terres de l'Ebre per encàrrec del soci promotor del projecte Life MigratoEbre: el departament de Territori i Sostenibilitat, l'Idece, el Parc Natural del Delta de l'Ebre, la Fundació Catalunya La Pedrera, l'IRTA i el Museu del Ter. Vol donar a conèixer a la població el Life MigratoEbre i les seues actuacions i, alhora, explicar el marc històric i ecològic del tram final del riu Ebre i les espècies de peixos que hi viuen o hi viuen tradicionalment. L'exposició inclou textos, fotografies, objectes originals i maquetes que es complementaran amb dos audiovisuals i itinerarà dins els anys 2016 i 2017 per diferents municipis de les Terres de l'Ebre.

La supressió de barreres a Xerta i Ascó multiplicarà per quatre l'espai apte per a fressa

la introducció de peixos forasters que competeixen pel mateix hàbitat, com ara el silur, van rematar l'esturió, que va acabar desapareixent del baix riu Ebre cap a la meitat del segle xx. Des del 1965 no hi ha dades de captures d'adults.

RECERCA DE L'IRTA I EL PARC NATURAL En segon lloc es requeria la constatació que les actuals característiques hidromorfològiques del riu entre Xerta i el pantà de Flix són aptes perquè l'esturió no només se'n pugui sortir a curt termini, sinó que tinga futur, és a dir, descendència. I pel que fa a aquest aspecte, un estudi recent fet per tècnics de l'IRTA i del Parc Natural

L'Idece es reuneix amb la CHE i veu ara coll avall tant la rampa d'Ascó com l'elevador de peixos de Xerta

■ A Ascó hi havia previst instal·lar una rampa a finals del 2015, però no ha sigut fins ara, un any després, que l'Idece considera resolta la qüestió. L'actual president de l'Institut, Joan Martín Masdeu, confia que es pugui construir enguany. L'actuació té un cost d'uns 75.000 euros, però ha hagut de superar una tramitació amb altres entrebancs, com ara que l'Associació Nuclear Ascó-Vandellòs (ANAV), l'empresa que gestiona els tres reactors catalans, va presentar al·legacions per demanar les màximes mesures de seguretat (l'aigua del riu a l'altura d'Ascó refrigera la planta nuclear riberenca). Segons Martín Masdeu, però, el vistiplau de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE) ja es pot considerar definitiu. A Xerta, l'elevador

s'ubicaria a l'àmbit de captació del canal de la dreta, amb la qual cosa els regants, segons explica Martín, volen garantir que l'ascensor no dificultarà les faenes de manteniment de les seues instal·lacions. "Això, ho hem de solucionar amb un pla de gestió", augura el dirigent de l'Idece, que recorda que l'actuació no es pot descartar així com així: "La connectivitat és un requisit que imposa la normativa europea de rius i, per tant, és d'obligat compliment, amb les condicions que finalment ens pose la CHE", explica Martín Masdeu, que conclou que en l'última reunió mantinguda amb el comissari d'Aigües de la CHE, Antoni Coch, aquest es va mostrar sensible als plantejaments de MigratoEbre.

del Delta de l'Ebre ha analitzat el tram del riu entre Flix i Xerta per concloure que sí que hi ha prou zones on els peixos poden desovar perquè no només l'esturió, sinó també la llamprea o la saboga, puguen reproduir-se i recuperar la seua presència al riu. L'anguila no era objecte de l'estudi perquè creua l'oceà Atlàntic per reproduir-se al mar dels Sargassos i són les seues

cries les que tornen a penetrar per la desembocadura del riu.

ENTRE ASCÓ I MÓRA "Havíem d'assegurar-nos que, en el cas que eliminem les barreres, els peixos trobaran lloc per reproduir-se en les condicions específiques que necessiten quant a profunditat del fons, corrent, etcètera", explica Enric Gisbert,

investigador de l'IRTA. L'estudi ha consistit a pentinar el riu, pujant amb barca per un marge i baixant per l'altre, per descriure i tipificar les característiques de cadascun dels cinc trams analitzats: entre Flix i Ascó, entre Ascó i Móra d'Ebre, entre Móra i Miravet, entre Miravet i Benifallet, i de Benifallet a Xerta. El resultat és que el subtram entre Ascó i Móra, on el riu s'estreiteix

i, per tant, és més profund i s'escola entre parets més rocoses, és el que inclou més racons aptes per a la reproducció de l'esturió, que, segons il·lustra Gisbert, necessita una profunditat d'entre tres i cinc metres, sense acumulació de macròfits, amb un fons amb còdols d'entre 2 i 10 centímetres o blocs de pedra més grans (posen els ous adherits al fons, amb la qual cosa la sorra o els llims els perjudiquen) i un corrent d'entre 0,5 i 1,5 metres per segon (per assegurar una bona oxigenació de la posta). En canvi, entre Flix i Ascó no hi ha cap zona apta per a la reproducció. Tota aquesta informació s'especifica en un document a què ha tingut accés aquest setmanari i que ja ha estat remès a la Comissió Europea.

També s'han estudiat les àrees idònies perquè les larves i els alevins es puguin alimentar un cop surten dels ous i baixen pel riu a la recerca de menjar. En aquest cas, contràriament, "han de ser zones amb poc corrent, més tranquil·les i amb més presència de macròfits i zooplàncton", especifica el responsable de l'estudi. Aquestes zones es concentren, sobretot, entre Móra i Miravet.

PROJECTE DE RECUPERACIÓ DE PEIXOS MIGRADORS El mateix estudi també identifica les zones aptes per a la posta d'ous de la saboga i la llamprea

Els espais millors per a la reproducció de l'esturió són, també, els més aptes per a la saboga, tot i que el primer entraria pel riu entre juny i juliol i la saboga, una espècie que s'ha recuperat de forma natural en els últims anys amb el descens de la pressió pesquera, ho fa abans, entre els mesos d'abril i juny.

COMPETIDOR AMB LA SABOGA Actualment hi ha identificada una zona molt important de reproducció de la saboga just al peu de l'assut de Xerta, d'unes dos hectàrees. Si se suprimeixen els assuts de Xerta i Ascó, l'estudi de l'IRTA conclou que, entre Xerta i Flix, la saboga o l'esturió disposarien de més de 8 hectàrees en total per deixar les seues postes.

Primer, però, a més a més i abans d'introduir l'esturió, cal millorar la connectivitat ecològica del riu facilitant que els peixos puguin remuntarlo. La tramitació d'aquestes actuacions s'ha endarrerit bastant respecte a la previsió inicial, tot i que una reunió recent entre l'Idce i la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE) n'ha aplanat el camí [vegeu peça adjunta],

te de recuperació de l'espècie", afegeix. Després s'instal·laran càmeres subaquàtiques per estudiar el comportament dels peixos a les rampes i elevadors i fer un seguiment del projecte.

Un altre factor important és la qualitat de l'aigua. Altres estudis han constatat la seua aptitud, malgrat que la reducció de cabals (el pla de conca actual es considera una amenaça), l'agricultura intensiva i la indústria fan que alguns paràmetres mantinguen nivells per sobre del recomanable. Pel que fa al triple projecte per fer nous assuts a Campredó, Benifallet i Garcia, fonts de MigratoEbre no volen fixar una posició fins que no se'n coneguen més detalls tècnics, però demanen que no obstaculitzen la connectivitat. ■

L'IRTA creu que la llamprea també requerirà un programa de reintroducció

TERRES DE L'EBRE Ò.M.J.

La llamprea no és un peix oficialment extingit a l'Ebre. Quan es va posar en marxa el projecte MigratoEbre, el 2014, es considerava que la població d'aquesta espècie anàdroma estava "al seu límit de supervivència al baix Ebre i al Delta", però el cas és que els investigadors que han fet l'estudi sobre els hàbitats per a la reproducció dels peixos migradors a l'Ebre recorden avui que l'última

captura d'un exemplar data del 2010 i que, per tant, si es vol recuperar la població de llamprea se n'haurà de preveure un programa específic de reintroducció, com en el cas de l'esturió. "Si no, serà gairebé impossible que es recupere naturalment", avisa Enric Gisbert. El que sí que ha constatat l'estudi actual és que, també com en el cas de l'esturió, hi ha prou zones al riu entre Xerta i Flix aptes per a la reproducció de la llamprea. Aquest peix, a diferència

de l'esturió i la saboga, posa els ous en nius al fons del riu en platges fluvials, amb poca profunditat i còdols petits. Les principals àrees de fressa de la llamprea han estat identificades entre Ascó i Móra, entre Móra i Miravet i entre Miravet i Benifallet. La llamprea està inclosa a l'Annex II de la Directiva d'Hàbitats europea. Es considera amenaçada per la fragmentació dels rius, els dragatges i la contaminació dels sediments, sobretot a la conca mediterrània. ■

LA DADA

3-5

metres de profunditat requereixen les zones de posta de l'esturió

segons el president de l'Institut, Joan Martín.

A Ascó es farà en breu una rampa de 15 metres d'amplada i 40 de llargada formada per blocs de pedra d'un metre cúbic que permetrà que els peixos superen el desnivell i l'alçada de l'assut amb un pendent molt suau on podran nadar sense grans esforços. L'elevador de Xerta, més sofisticat, continua pendent que la CHE resolga l'expedient, en què els regants de la Dreta i la Hidroelèctrica de Xerta reclamen mesures per blindar les seues respectives concessions d'aigua, ja que l'ascensor per a peixos inclou un cabal de crida d'uns 2 m³/s, per atraure els peixos fins a una cabina de captura des d'on elevar-los per deixar-los anar riu amunt.

PROCEDENTS DEL GARONA El pas següent serà introduir una cinquantena d'esturions vinguts de França, procedents de l'únic centre de cria que hi ha a Europa, que està instal·lat a la vora del riu Garona. "Estem en contacte amb ells i quan tinguem un bon estoc de reproducció els portarem", avança Mariano Cebolla, coordinador de comunicació de MigratoEbre. La idea és fer-ho durant l'any vinent. "A ells també els interessa molt perquè és una manera d'expandir el projec-

#granpaís

Catalunya seria el 2n país de la Unió Europea en concessions d'ajuts a l'excel·lència científica per milió d'habitant.

Font: ERC - European Research Council (Consell Europeu de Recerca) 2007-2015.

 Generalitat de Catalunya

La força d'un gran país